PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

SINT-TRUIDEN - LICHTENBERGLAAN

J. CLAESEN, B. VAN GENECHTEN,
K. BOUCKAERT & N. GEELEN

AUGUSTUS 2021

1 ALGEMEEN

Administratieve gegevens / Technische Fiche

Onderzoek:	Programma van maatregelen. Sint-Truiden - Lichtenberglaan		
Opdrachtnemer:	ARCHEBO bvba Merelnest 5 3470 Kortenaken		
Projectleiding:	Jan Claesen		
Erkend archeoloog:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00014		
Locatie:	Limburg, Sint-Truiden, deelgemeente Brustem, Lichtenberglaan (zonder huisnummer)		
Coördinaten :	A	X	208.724.235.399.200
		Y	166.033.095.116.388
	B	X	208.828.761.011.914
		Y	165.948.393.973.309
	C	X	208.719.743.874.986
		Y	165.767.497.275.333
	D	X	208.605.369.212.499
		Y	165.838.790.885.421
Kadastrale percelen:	Sint-Truiden, afdeling 3, sectie I, perceelnummers 57C (deel) en 59B (deel)		

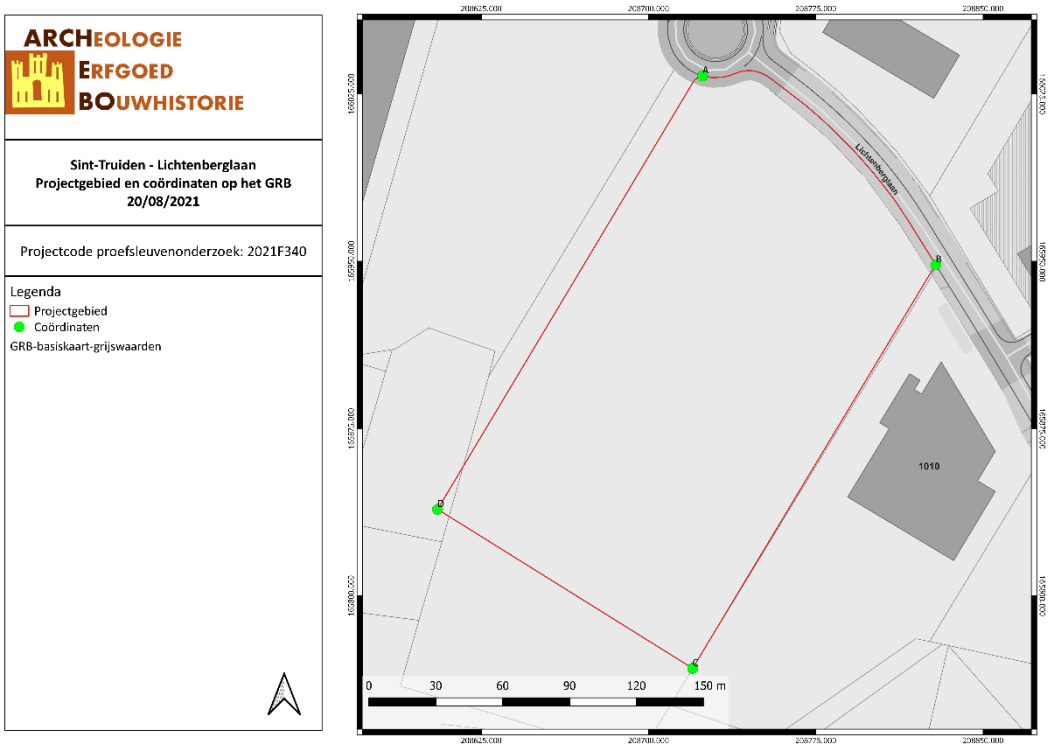

Figuur 1: Situering van het projectgebied op het GRB (Geopunt, 2021).

2 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Het programma van maatregelen geeft een gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen voor de omgang met archeologisch erfgoed bij bodemingrepen. Het beschrijft de aard van deze maatregelen en de uitvoeringswijze van de eventuele maatregelen.

Aanleiding van het vooronderzoek

Binnen het terrein zullen een industriehal en een kantoorgebouw opgetrokken worden. De bebouwing zal gebouwd worden op funderingspalen. De exacte diepte van deze palen is momenteel nog niet gekend. Aan de noordwestelijke gevel van het kantoorgebouw komt een sprinkler-silo. Ten zuiden van de industriehal zal een betonverharding aangelegd worden en worden een afstoomkot en een regenwaterput voorzien. Het afstoomkot zal de bodem tot op ca. 0,75m diepte verstoren, de regenwaterput zal de bodem tot op ca. 2,75m diepte verstoren. Aan de Lichtenberglaan vertrekt een inrit in asfalt, die naar het zuiden van het terrein loopt. Langs deze inrit worden parkeerplaatsen (grindraster) voorzien. Tussen de inrit en de ingang van het kantoor wordt een pad in waterdoorlatende klinkers aangelegd. In het noorden en zuiden van het terrein wordt een fietsenstalling geplaatst. Langs de zuidwestelijke grens van het terrein zal een regenwaterbuffer aangelegd worden. Deze zal de bodem tot op ca. 2,40m diepte verstoren (inhoud van max. 754m³). Tenslotte zullen er binnen het terrein ook groene zones aangeplant worden met gras, siergrassen, inheemse hagen en bomen. Het projectgebied is ca. 31.394,499 m² groot.

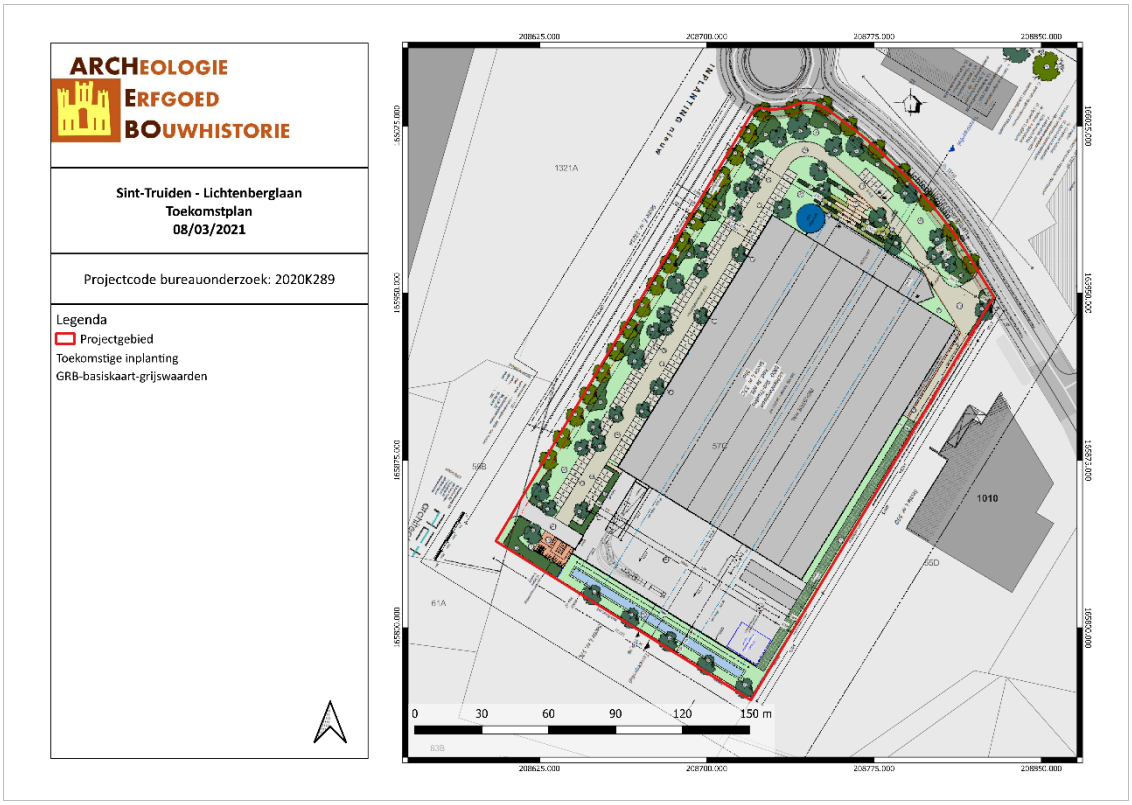

Figuur 2: Situering van het projectgebied op Toekomstplan (ARCHEBO bvba, 2021)

Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem [1]

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen wordt het projectgebied omschreven als OB, een bebouwde zone.

Het projectgebied ligt op een oost-gerichte helling aan de Melsterbeek-vallei. De Melsterbeek stroomt ca. 900m ten oosten van het terrein, vanaf ca. 950m ten oosten van het projectgebied stroomt de Hoogbeek en vanaf ca. 550m ten noorden van het terrein stroomt de Bautershovenbeek. Het projectgebied ligt volgens het Digitaal Hoogtemodel tussen ongeveer 67 en 68 meter boven de zeespiegel.

Gezien de topografische ligging op een oost-gerichte helling is er een verwachting op Steentijd. Natuurlijk waterlopen liggen echter verder verwijderd van het projectgebied (550m, 900m en 950m), waardoor de verwachting op Steentijd artefactensites eerder laag is. Daarnaast bevinden de Steentijd-vondsten in de omgeving van het projectgebied zich ter hoogte van deze beken.

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat er binnen het projectgebied bebouwing aanwezig is geweest vanaf de jaren 1970 tot ca. 2000. Het betreft bebouwing en infrastructuur van de vliegbasis Brustem. Historisch gezien kunnen we voor het projectgebied echter spreken van een lage densiteit aan bebouwing. Deze bebouwing kan de bodem en de ondergrond wel (plaatselijk) verstoord hebben.

Binnen het plangebied zelf zijn er geen archeologische waarden bekend. De Centrale Archeologische inventaris toont wel verschillende vondsten/locaties in de directe en ruime omgeving. Het betreft een kuil uit de Metaaltijden (CAI 214402), een concave boordschrabber uit het Laat-Neolithicum en sporen van de woonkwartieren voor het personeel van de *Bauleitung Sankt-Trond* uit de 20ste eeuw (CAI 219849), greppelsystemen uit de Nieuwe Tijd (CAI 212872), één musketkogel en een stukje van een riemtong uit de Nieuwe Tijd, een 5 cent munt (type Braemt) uit de Nieuwste Tijd en een huisvlijt ring, gemaakt uit een munt, uit de 20ste eeuw (CAI 217911), het slagveld van de Slag bij Brustem uit 1467 (CAI 158244), een hoefschrabber in grijze gevlekte silex met steile retouches uit het Midden-Neolithicum, een spoor met bruingrijze homogene vulling aangetroffen, met resten van verbrande leem, houtskoolfragmenten en vier fragmenten van handgevormd en geglad aardewerk vermoedelijk, drie extra sporen, waarvan één met relatief grote houtskoolfragmenten, uit de Late IJzertijd, een greppel en een kuil met zeer vage aftekening en een scherf handgevormd ruwwandig aardewerk uit de IJzertijd, een greppel met een bruingrijze vulling met drie scherven witbakkend aardewerk uit de Romeinse Tijd, paalkuilen, drie silex-artefacten mogelijks uit de Late Middeleeuwen, een onregelmatig, lineair spoor rijk aan Laatmiddeleeuws aardewerk (14de-15de eeuw) met o.a. een volledige kruik in protosteengoed (15de eeuw), een in twee verknipte zilveren munt uit de Volle Middeleeuwen, een ijzeren gesp, een insigne in lood-tin-legering, een mogelijk beslagplaatje in latoenkoper, een D-vormige gesp in koperlegering compleet met angel, een vertinde rechthoekige gesp met tussenstijl en een -ontbrekende- ijzeren angel en gesppplaat, een mogelijke riemtong en een fragment van profielgesp met angelrust uit de Late Middeleeuwen, een oord (J.-T. van Beieren, Luik) uit ca. 1750, een beslagplaatje van een slot uit koperlegering uit de 18de-19de eeuw, 1/2 cent (VK der Nederlanden, 1815-1830), 5 centimes (Frankrijk, ca. 1850-1865) en een musketkogel uit de 19de eeuw, een knoop uit de 19de-20ste eeuw, een huls van een Belgische Mauser, een huls van een Duitse Mauser, een huls van een British .303, een huls van een 8 mm Franse Lebelle, een dekseltje uit koperlegering, een beugel uit koperlegering, twee zinkfragmenten, een zinken schijfje, een koperfragment en 50 centimes (België, 1949) uit de 20ste eeuw en tenslotte twee loodfragmenten en een kraaltje/verzwaring? in lood (niet dateerbaar) (CAI 217883), sporen van een motte en een brug uit de Volle Middeleeuwen (CAI 51406), een bronzen drieknoppenfibula uit de Romeinse Tijd (CAI 209444), een elektriciteitsleiding en een gracht uit de 20ste eeuw (CAI 224291) en sporen (greppels) van de infrastructuur van een militaire basis uit de 20ste eeuw (CAI 224263).

[1] J. Claesen et al., *Archeologienota Sint-Truiden – Lichtenberglaan*, Kortenaken, 2021.

Het projectgebied bevindt zich dus in een omgeving met archeologisch potentieel. Op basis hiervan kunnen sporensites aanwezig zijn, gaande van de Metaaltijden tot en met de Nieuwe Tijd.

Resultaten van het vooronderzoek met ingreep in de bodem

Naar aanleiding van een omgevingsvergunning heeft ARCHEBO bvba een archeologienota opgemaakt voor een projectgebied aan de Lichtenberglaan in Brustem (Sint-Truiden, Limburg). Binnen het terrein zullen een industriehal en een kantoorgebouw opgetrokken worden. Er zullen ook nieuwe verhardingen, een regenwaterbuffer en groene zones aangelegd worden. Het projectgebied is ca. 31.394,499 m² groot.

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen wordt het volledige projectgebied omschreven als OB, een bebouwde zone. Tijdens het proefsleuvenonderzoek kon worden vastgesteld dat het gaat om een droge leembodem met textuur B horizont, zoals veel van de omliggende gronden (bodemtype Aba).

De bodemopbouw bleef in het zuiden van het projectgebied goed bewaard. Het akkerdek of de Ap horizont heeft een dikte van 30 tot 50 cm. Er kunnen in het akkerdek geen oudere fasen onderscheiden worden dan de scherp afgelijnde bouwvoor. Onder de Ap horizont ligt colluvium met een dikte van ca. 30 cm. Hieronder ligt de Bt horizont. Het archeologisch niveau werd aangelegd op de overgang van colluvium naar Bt horizont. In het noordelijke deel van het projectgebied is de variatie groter. Enkele profielen die werden aangelegd in het noordwesten van het projectgebied tonen een goed bewaarde bodem met een opbouw die sterk lijkt op de bodemopbouw in het zuiden van het projectgebied. Alle andere profielen vertonen een verstoorde bodemopbouw. Er is in deze profielen geen colluvium meer te bekennen. De zeer recente en verstoorde bouwvoor ligt hier rechtstreeks op de Bt horizont. Deze horizont, en dus ook het archeologisch niveau, ligt hier 1 à 2 m onder het huidige maaiveld. Vergelijking met de profielen die wel een goede bodemopbouw vertonen leert ons dat er op deze verstoorde locaties minimaal 40 tot 60 cm van het oorspronkelijke bodemprofiel werd verstoord.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden vier sporen aangetroffen. Een ongedateerd en slecht bewaard kuiltje dat vermoedelijk ouder is dan de Nieuwste Tijd. Verder werden er nog drie bomkraters gevonden die verband houden met de geallieerde bombardementen op het militaire vliegveld van Brustem, waar het projectgebied deel van uitmaakte, tijdens de Tweede Wereldoorlog. De hoge verstoringsgraad in het noorden van het terrein hangt samen met het militaire gebruik van het terrein in de loop van de 20ste eeuw. De inclusies in de aangetroffen verstoringen (waaronder plastic buizen) wijzen op een datering van deze verstoringen in de tweede helft van de 20ste eeuw. Buiten de drie bomkraters konden er geen sporen gelinkt worden aan de Tweede Wereldoorlog.

Gezien de hoge verstoringsgraad van, en het ontbreken van sporen in, het noordelijke deel van het projectgebied is het potentieel op kenniswinst hier onbestaande. Geen enkele van de aangetroffen verstoringen kan gedateerd worden in de Tweede Wereldoorlog of gelinkt worden aan het gebouw of de wegen die zich tijdens de Tweede Wereldoorlog op het projectgebied bevonden. Enkel de drie aangetroffen bomkraters kunnen met zekerheid in deze periode gedateerd worden. Ook in het zuidelijke deel van het projectgebied, waar de bodemopbouw wel goed bewaard bleef, wordt er geen kenniswinst verwacht. Er werd in deze zone, naast een bomkrater, slechts één slecht bewaard spoor teruggevonden dat waarschijnlijk ouder is dan de Nieuwste Tijd. Bijgevolg wordt er geen verder onderzoek aanbevolen.

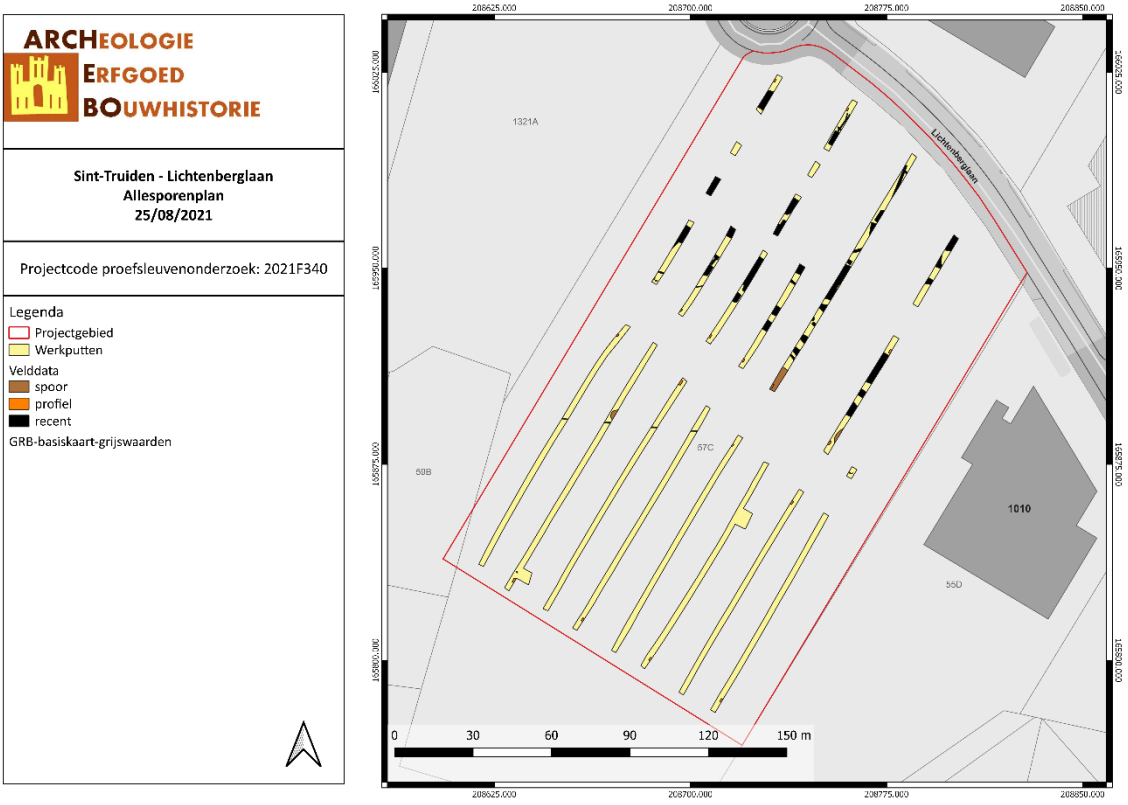

Figuur 3: Allesporenplan (Archebo bvba, 2021).

Gemotiveerd advies

Het gemotiveerd advies is gebaseerd op basis van het verslag van resultaten na een door ARCHEBO bvba op 18 en 24 augustus 2021 uitgevoerd proefsleuvenonderzoek. De vaststellingen over de aan- of afwezigheid van archeologische sites en hun aard worden geconfronteerd met de door de initiatiefnemer voorgenomen bodemingrepen. Op basis van deze confrontatie motiveert het advies of er maatregelen nodig zijn, welke deze zijn, en wat hun uitvoeringswijze is.

Op basis van de verzamelde gegevens uit het vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van een proefsleuvenonderzoek, wordt er **geen** archeologisch vervolgonderzoek in de vorm van een vlakdekkende opgraving aanbevolen binnen de grenzen van het onderzoeksgebied. Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden vier sporen aangetroffen. Een ongedateerd en slecht bewaard kuiltje dat vermoedelijk ouder is dan de Nieuwste Tijd. Verder werden er nog drie bomkraters gevonden die verband houden met de geallieerde bombardementen op het militaire vliegveld van Brustem, waar het projectgebied deel van uitmaakte, tijdens de Tweede Wereldoorlog. De hoge verstoringsgraad in het noorden van het terrein hangt samen met het militaire gebruik van het terrein in de loop van de 20ste eeuw. De inclusies in de aangetroffen verstoringen (waaronder plastic buizen) wijzen op een datering van deze verstoringen in de tweede helft van de 20ste eeuw. Buiten de drie bomkraters konden er geen sporen gelinkt worden aan de Tweede Wereldoorlog. Gezien de hoge verstoringsgraad van, en het ontbreken van sporen in, het noordelijke deel van het projectgebied is het potentieel op kenniswinst hier onbestaande. Geen enkele van de aangetroffen verstoringen kan gedateerd worden in de Tweede Wereldoorlog of gelinkt worden aan het gebouw of de wegen die zich tijdens de Tweede Wereldoorlog op het projectgebied bevonden. Enkel de drie aangetroffen bomkraters kunnen met zekerheid in deze periode gedateerd worden. Ook in het zuidelijke deel van het projectgebied, waar de bodemopbouw wel goed bewaard bleef, wordt er geen kenniswinst verwacht. Er werd in deze zone, naast een bomkrater, slechts

één slecht bewaard spoor teruggevonden dat waarschijnlijk ouder is dan de Nieuwste Tijd. Bijgevolg wordt er geen verder onderzoek aanbevolen.

De geplande werken zullen het archeologisch niveau verstoren, maar gezien het ontbreken van archeologisch potentieel van het terrein, is het niet opportuun om verder archeologisch onderzoek te adviseren. Daarom stelt ARCHEBO bvba voor om het terrein definitief vrij te geven.

Conclusie

Het uitgevoerde vooronderzoek is volledig. Alle revelante beschikbare bronnen zijn geraadpleegd.

Binnen het onderzoeksgebied dient geen verder archeologisch onderzoek te gebeuren in welke vorm dan ook.

Deze nota ontslaat de opdrachtgever, noch de aannemer van de geplande werken, niet van zijn verplichting om tijdens de bouwwerken rekening te houden met de wettelijke archeologische meldingsplicht indien er alsnog archeologische resten aan het licht komen.

3 FIGURENLIJST

Figuur 1: Situering van het projectgebied op het GRB (Geopunt, 2021). 2
Figuur 2: Situering van het projectgebied op Toekomstplan (ARCHEBO bvba, 2021) 3
Figuur 3: Allesporenplan (Archebo bvba, 2021)..... 6